

บทที่ 1

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีดินฟ้าอากาศเหมาะสมแก่การปลูกไม้ผล โดยเฉพาะไม้ผลเขตร้อนสามารถปลูกได้ดีในทุกภาคของประเทศ ยกเว้นบางจังหวัดที่มีอากาศหนาวจัดในฤดูหนาว ไม้ผลเขตร้อนที่ปลูกกันทั่วไปอาจแบ่งออกตามลักษณะสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการเจริญเติบโตให้คอกผลได้ 3 กลุ่ม¹ คือ

1. พวกที่ทนแล้งได้ดี เช่น มะขาม น้อยหน่า มะม่วงทิพทานต์ ฯลฯ
2. พวกที่ทนแล้งได้ปานกลาง เช่น กล้วย มะม่วง มะละกอ ขนุน ฯลฯ
3. พวกที่ต้องการความชื้นสูง เช่น ทุเรียน เงาะ มังคุด ลำสาดี ฯลฯ

สำหรับทุเรียน เงาะ และมังคุด เป็นไม้ผลที่มีผู้นิยมปลูกมากในบริเวณที่ฝนตกชุกและกระจายตลอดปี ได้แก่ ภาคตะวันออก และภาคใต้เป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ ก็มีการปลูกในภาคกลางและภาคเหนือ เป็นส่วนน้อย ในระยะเวลา 30 ปีที่ผ่านมา ไม้ผลทั้ง 3 ชนิดดังกล่าวมีการขยายพื้นที่การเพาะปลูกอย่างรวดเร็ว ทำให้ความต้องการต้นพันธุ์เพิ่มมากขึ้นทุกปี ต้นพันธุ์ที่ผลิตออกจำหน่ายไม่เพียงพอกับปริมาณความต้องการ ดังนั้น เจ้าของสวนที่รู้จักวิธีการขยายพันธุ์จึงเริ่มผลิตต้นพันธุ์ของตนเองออกจำหน่าย สามารถเพิ่มทุนรายได้นอกเหนือจากการจำหน่ายผล สำหรับวิธีการขยายพันธุ์ไม้ผลแต่ละชนิดสามารถขยายพันธุ์ได้หลายวิธี แต่วิธีการขยายพันธุ์ในทางการค้า ผู้ผลิตจะต้องพิจารณาถึงปัจจัยต่าง ๆ ประกอบกัน คือ ความเหมาะสมของไม้ผล สภาพของท้องถิ่น ความสามารถในการขยายพันธุ์ และความต้องการของผู้ซื้อ

ผู้ผลิตต้นพันธุ์ทุเรียน เงาะ และมังคุด มักจะประกอบอาชีพในการทำสวนผลไม้ควบคู่ไปด้วย แต่ลักษณะการประกอบกิจการทั้งสองประเภทแตกต่างกัน คือ การทำสวนผลไม้ต้องใช้เงิน

---

¹ กวีศรี วานิชกุล, "แนวทางการพัฒนาการผลิตผลไม้เขตร้อนขึ้น," วารสารพืชสวน 3 (กรกฎาคม - กันยายน 2524): 59

ลงทุนสูง และต้องอาศัยระยะเวลาเวลานานกว่าจะได้ผลตอบแทนกลับคืนมา เช่น เงาะ ใช้ระยะเวลา 4 - 6 ปี¹ ทุเรียนใช้ระยะเวลา 4 - 7 ปี² และมังคุดใช้ระยะเวลา 7 - 10 ปี³ ส่วนทางด้าน การผลิตต้นพันธุ์ใช้เงินลงทุนน้อยกว่า และอาศัยระยะเวลาเพียง 1 - 2 ปีเท่านั้น ก็จะได้ผลตอบแทนกลับคืนมา โดยเท่าที่ผ่านมากการวิจัยเกี่ยวกับทุเรียน เงาะ และมังคุด ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับต้นทุนของการทำสวนไม้ผลดังกล่าว เท่านั้น ยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับต้นทุนของการผลิตต้นพันธุ์ ซึ่งในปัจจุบันมีผู้ทำการผลิตเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น จึงน่าจะมีการศึกษาเกี่ยวกับต้นทุนของการผลิตต้นพันธุ์ทุเรียน เงาะ และมังคุด เพราะจะทำให้ผู้ผลิตทราบถึงผลกำไรหรือขาดทุนที่จะได้รับจากการผลิตต้นพันธุ์แต่ละชนิด อีกทั้งในกรณีที่ไม้ผลใดสามารถขยายพันธุ์ในทางการค้าได้มากกว่า 1 วิธี ก็จะเป็นข้อมูลที่ช่วยประกอบการตัดสินใจว่าควรที่จะขยายพันธุ์วิธีใด เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้แก่ผู้ผลิตมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาข้อมูลโดยทั่วไปเกี่ยวกับพันธุ์ไม้ผล และวิธีการขยายพันธุ์ไม้ผล เฉพาะทุเรียน เงาะ และมังคุด
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบต้นทุน และรายได้ของต้นพันธุ์ไม้ผลข้างต้นที่รวบรวมได้ ว่ามีความแตกต่างกันเพียงใด และมีสาเหตุมาจากอะไร
3. เพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการผลิตและจำหน่ายพันธุ์ไม้ผลข้างต้น

ขอบเขตของการศึกษา

1. ด้วยเหตุที่แหล่งผลิตทุเรียน เงาะ และมังคุดที่สำคัญในประเทศไทยอยู่ในภาคตะวันออกและภาคใต้ แต่การศึกษาครั้งนี้จะทำการศึกษาเฉพาะภาคตะวันออก และเนื่องจากจังหวัดจันทบุรี เป็นเพียงจังหวัดเดียวที่มีแหล่งผลิตที่สำคัญทั้ง ในด้านพื้นที่เพาะปลูกและผลผลิต

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 68

² เรื่องเดียวกัน, วารสารพืชสวน 4 (ตุลาคม - ธันวาคม 2524): 13

³ หลวงบูรเศรษฐบำรุงการ, การปลูกมังคุดและละมุดฝรั่ง (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แพรวพิทยา, 2526), หน้า 3

จึงได้ทำการศึกษาข้อมูลโดยใช้จังหวัดจันทบุรีเป็นแหล่งข้อมูล เพียงจังหวัดเดียว (ตารางที่ 1.1, 1.2 และ 1.3)

2. เนื่องจากทุเรียนที่ปลูกในภูมิภาคนี้มีหลายพันธุ์ แต่จะเลือกศึกษาเพียง 2 พันธุ์ คือ พันธุ์ชะนี และพันธุ์หมอนทอง ซึ่งมีการผลิตต้นพันธุ์จำหน่ายในทางการค้าเท่านั้น

3. เงาะที่ปลูกในภูมิภาคนี้มีเพียง 2 พันธุ์ คือ พันธุ์สีชมพู ซึ่งเป็นพันธุ์ดั้งเดิมของท้องถิ่น และพันธุ์โรงเรียน ซึ่งเป็นพันธุ์ที่มาจากทางภาคใต้ แต่เนื่องจากปัจจุบันเงาะพันธุ์โรงเรียนได้รับความนิยม และมีราคาจำหน่ายสูงกว่าเงาะพันธุ์สีชมพูมาก ทำให้ชาวสวนส่วนใหญ่หันมาปลูกเงาะพันธุ์โรงเรียนแทน ทำให้การผลิตต้นพันธุ์เงาะในทางการค้ามีเพียงเงาะพันธุ์โรงเรียน ซึ่งเป็นพันธุ์ที่จะทำการศึกษาเพียงพันธุ์เดียวเท่านั้น

4. ปัจจุบันมังคุดยังไม่มีการระบุและแบ่งแยกพันธุ์โดยแน่นอน มังคุดที่ศึกษาจึงไม่ระบุพันธุ์

วิธีการศึกษา

1. รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากแหล่งข้อมูล ดังนี้

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) รวบรวมได้จาก

- การสังเกตการณ์สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของการผลิตต้นพันธุ์ไม้ผลจำหน่าย
- การสัมภาษณ์ผู้ผลิตต้นพันธุ์ไม้ผล
- การสัมภาษณ์นักวิชาการ และพ่อค้าที่จำหน่ายอุปกรณ์ที่ใช้ในการขยายพันธุ์ เพื่อหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปริมาณ และราคาของอุปกรณ์ดังกล่าว

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

- ศึกษาบทความในวารสาร และตำราทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง

2. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้

3. คำนวณและเปรียบเทียบต้นทุนและรายได้ของต้นพันธุ์ทุเรียน เงาะ และมังคุด ที่สำรวจได้

4. รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการผลิตต้นพันธุ์ทุเรียน เงาะ และมังคุด เพื่อการจำหน่าย

5. สรุปผลการศึกษาร่วมทั้งข้อเสนอแนะ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. เพื่อเป็นแนวทาง เบื้องต้นที่ใช้ในการตัดสินใจสำหรับผู้สนใจจะลงทุนผลิตต้นพันธุ์ทุเรียน เงาะ และมังคุดจำหน่าย ทั้งผู้ที่ต้องการจะทำเป็นอาชีพหลัก และผู้ที่จะทำเป็นอาชีพรอง นอกเหนือจากการทำสวนผลไม้ เพื่อเพิ่มพูนรายได้
2. เพื่อเป็นแนวทาง เบื้องต้นสำหรับผู้ที่ต้องการจะทำสวนทุเรียน เงาะ และมังคุด
3. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาให้การส่งเสริม และคำแนะนำแก่ผู้สนใจทั่วไป
4. เพื่อเป็นข้อมูล เบื้องต้นในการอ้างอิง และเป็นแนวทางในการศึกษาต่อไป

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1.1

แสดงพื้นที่และผลผลิตทุเรียนของจังหวัดที่ปลูกมากแยกตามภาค

(ปี 2526/2527)

ภาค/จังหวัด	พื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด (ไร่)			ผลผลิตรวม (ผล)	ผลผลิตเฉลี่ย ผล/ไร่/ปี
	ให้ผลแล้ว	ยังไม่ให้ผล	รวมทั้งหมด		
ภาคตะวันออก					
จันทบุรี	91,036	24,021	115,057	37,324,760	410
ระยอง	26,563	12,326	38,889	13,281,500	500
ปราจีนบุรี	9,000	1,209	10,209	4,500,000	500
ตราด	7,606	2,670	10,276	3,194,520	420
ชลบุรี	1,996	299	2,295	538,920	270
ภาคใต้					
ชุมพร	14,648	7,161	21,809	7,909,920	540
ยะลา	15,119	2,600	17,719	6,198,790	410
สงขลา	10,211	1,931	12,142	5,207,610	510
นครศรีธรรมราช	13,836	3,799	17,635	4,150,800	300
สุราษฎร์ธานี	9,236	2,278	11,514	3,398,848	368
พังงา	5,475	1,864	7,339	2,354,250	430
ภาคเหนือ					
อุตรดิตถ์	31,618	4,530	36,148	17,389,900	550
ภาคกลาง					
นนทบุรี	9,361	4,759	14,120	4,680,500	500

ที่มา : กองแผนงานและโครงการพิเศษ กรมส่งเสริมการเกษตร

ตารางที่ 1.2

แสดงพื้นที่และผลผลิตเงาะของจังหวัดที่ปลูกมากแยกตามภาค

(ปี 2526/2527)

ภาค/จังหวัด	พื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด (ไร่)			ผลผลิตรวม (ผล)	ผลผลิตเฉลี่ย ผล/ไร่/ปี
	ให้ผลแล้ว	ยังไม่ให้ผล	รวมทั้งหมด		
ภาคตะวันออก					
จันทบุรี	87,354	19,222	106,576	135,398,700	1,550
ตราด	15,726	5,798	21,524	20,962,758	1,333
ระยอง	13,137	3,542	16,679	14,450,700	1,100
ปราจีนบุรี	1,955	1,208	3,163	2,346,000	1,200
ชลบุรี	520	56	576	468,000	900
ภาคใต้					
ชุมพร	47,039	10,515	57,554	65,854,600	1,400
สุราษฎร์ธานี	40,000	15,725	55,725	57,720,000	1,443
นราธิวาส	27,800	7,070	34,870	41,700,000	1,500
นครศรีธรรมราช	17,269	5,307	22,576	20,722,800	1,200
ยะลา	13,314	1,993	15,307	19,305,300	1,450
สงขลา	11,342	1,299	12,641	17,013,000	1,500
ปัตตานี	6,711	1,715	8,426	12,079,800	1,800
ภาคเหนือ					
พิษณุโลก	650	100	750	526,500	810
ภาคตะวันตก					
ประจวบคีรีขันธ์	55	27	82	18,700	340

ที่มา : กองแผนงานและโครงการพิเศษ กรมส่งเสริมการเกษตร

ตารางที่ 1.3

แสดงพื้นที่และผลผลิตมังคุดของจังหวัดที่ปลูกมากแยกตามภาค

(ปี 2526/2527)

ภาค/จังหวัด	พื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด (ไร่)			ผลผลิตรวม (ผล)	ผลผลิตเฉลี่ย ผล/ไร่/ปี
	ให้ผลแล้ว	ยังไม่ให้ผล	รวมทั้งหมด		
ภาคตะวันออก					
จันทบุรี	10,650	4,725	15,375	11,928,000	1,120
ระยอง	3,069	1,123	4,192	2,455,200	800
ตราด	681	82	763	715,050	1,050
ฉะเชิงเทรา	240	121	361	192,000	800
ภาคใต้					
ชุมพร	16,543	2,514	19,057	21,505,900	1,300
นครศรีธรรมราช	13,414	1,991	15,405	15,096,800	1,200
ตรัง	2,506	211	2,717	2,380,700	950
สุราษฎร์ธานี	2,089	402	2,491	2,264,476	1,084
พังงา	1,261	877	2,138	731,380	580
ภาคเหนือ					
อุตรดิตถ์	550	1,130	1,680	165,000	300
ภาคกลาง					
กรุงเทพมหานคร	10	10	20	6,000	600

ที่มา : กองแผนงานและโครงการพิเศษ กรมส่งเสริมการเกษตร